BRODERSKAPSRÖRELSENS SAMVERKAN MED MUSLIMER I SVERIGE

FÖRBUNDSSTYRELSENS SKRIVELSE TILL FÖRBUNDSKONGRESSEN 2003:2

Förbundsstyrelsen överlämnar denna skrivelse till förbundskongressen

Stockholm den 25 maj 2003

Anna Berger Kettner

Olle Burell

SAMMANFATTNING

I skrivelsen föreläggs förbundskongressen förslag gällande Broderskapsrörelsens framtida samverkan med muslimer i Sverige. I skrivelsens inledning ges en redogörelse för de gemensamma samhällsinsatser som kristna socialdemokrater och muslimska företrädare har gjort de senaste tio åren. Under 2001 bildade muslimska socialdemokrater en egen s-förening, inom ramen för Stockholms arbetarekommun, vilket måste betraktas som en milstolpe i sammanhanget. I skrivelsen skisseras ett antal alternativ till hur kristna och muslimska socialdemokrater skall kunna samarbeta – organisation och funktionellt. Det handlar för Broderskapsrörelsens del bland annat om att stödja uppbyggnaden av ett nationellt nätverk av muslimska socialdemokratiska föreningar.

FÖRSLAG TILL FÖRBUNDSKONGRESSENS BESLUT

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att besluta

att uppdra åt förbundsstyrelsen att vidareutveckla den funktionella och organisatoriska samverkan med muslimska socialdemokrater i Sverige och

att uppdra åt förbundsstyrelsen att, inom ramen för verksamhetsområdet Tro och politik – integration genom religionsdialog och ekumenik, se till att denna samverkan sker såväl lokalt och regionalt som nationellt.

ÄRENDETS BAKGRUND OCH TIDIGARE BEHANDLING

Samarbete sedan tio år tillbaka

Broderskapsrörelsens kontakt och samverkan med muslimer i Sverige har utvecklats under närmare ett årtionde. I det följande ges först en kort orientering om det som hittills gjorts. Därefter diskuteras former för fortsatt samarbete och samverkan.

Inför valet 1994 tog Sveriges muslimska råd/SMR kontakt med socialdemokraterna. De efterlyste socialdemokraternas syn på ett antal för muslimer viktiga frågor och underströk muslimernas önskan att mer aktivt delta i svenskt samhällsliv och politik. Muslimernas förfrågan till partiet lämnades vidare till Broderskapsrörelsen. Den första kontakten knöts i ett av SMR ordnat möte imamer från muslimska församlingar i Sverige.

Med utgångspunkt från denna kontakt har Broderskapsrörelsens kontakt med muslimer successivt utvidgats och fördjupats. En bärande idé har varit att gemensamt ta ansvar för och planera olika aktiviteter och initiativ.

Tidigt formades en samarbetsgrupp med representanter från SMR och Broderskapsrörelsen. Gruppen förberedde och ansökte gemensamt om projektmedel för planerade verksamheter. Projektmedel från regeringen (Näringsdepartementet) och från Socialdemokraterna (Jubileumsfonden) gjorde det möjligt att konkretisera samarbetet i olika aktiviteter. Gemensam planering underlättades också av att Ahmed Ghanem tidigt i samarbetet kunde projektanställas för att under ett år arbeta på Broderskapsrörelsens expedition.

Fyra större gemensamma seminarier arrangerades:

1. Brunnsvik 1996. Medverkan bland andra av religionshistorikern Christer Hedin, folkhögskollärare Per Erik Kaj och den tunisiske partiledaren Rached Ghannouchi. Här deltog även representanter för muslimer från Norge och Danmark.
2. Bommersvik 1997. Medverkan av bland andra Ibrahim Al Marzouqi från Abu Dhabi, Ahmed Al-Rawi från Federation of Islamic Organisations in Europe samt Jan De Volder från den katolska lekmannaorden Sant Egidio.
3. Bommersvik 1998. Seminarium av mer intern karaktär med egen diskussion om integrationsfrågor och politiskt engagemang. Medverkan av bland andra Helena Benaouda, Mostafa Tümtürk och Pär Axel Sahlberg.
4. Nässlingen i Roslagen 1998. Tema: politiskt engagemang inom socialdemokratin. Medverkan: Helle Klein, Aftonbladet, Mostafa Tümtürk, Jan Edling, LO, Ahmed Ghanem, Mostafa Kharraki och Pär Axel Sahlberg.

Sammantaget deltog 150 personer från de båda organisationerna, flest från SMR.

1. I samarbete med Brunnsviks folkhögskola erbjöds muslimer med uppdrag i muslimska organisationer en grundläggande utbildning i ledarskaps- och samhällsfrågor. 36 personer deltog i utbildningen som sträckte sig över en termin och kombinerade studieveckor i Brunnsvik med självstudier och kontakter med arbetarrörelsens organisationer på hemmaplan.
2. I ett senare skede ordnades i samarbete med Lidingö folkhögskola i samarbete med Muslimska kvinnoföreningen i Stockholm en motsvarande utbildning för muslimska kvinnor.
3. I samarbetet har också ingått överläggningar med och uppvaktningar hos regeringen.

Artiklar och uttalanden har publicerats gemensamt vid olika internationella konflikter och vid händelser i Sverige som berört förståelsen av religionens roll.

Efter den svåra brandolyckan i Göteborg visade det sig att de flesta av de som på den muslimska sidan trädde fram som ledare fanns bland dem som deltagit i terminskursen i Brunnsvik. En summering av händelserna och de insatser som gjorts lämnades också vid ett möte med statsministern på Rosenbad.

Representanter för muslimer har deltagit i Broderskapsrörelsens kongresser och representanter för Broderskapsrörelsen och för SAP vid stora muslimska samlingar. En videofilm »Vi kan leva tillsammans!« om samarbetet mellan de två organisationerna producerades.

Under valrörelserna 1998 och 2002 har särskilda insatser gjorts för att nå muslimska grupper och församlingar för att öka intresset att delta i valet.

I flera fall har samverkan också kommit att gälla specifika internationella insatser. Broderskapsrörelsens tidigare Algeriet-projekt utvecklades i flera avseenden med stöd av kontakter som etablerats genom samarbetet med muslimer i Sverige. Liknande samverkan har skett i fråga om projekt i Mellanöstern (Ammanprocessen), Kosovo, Tunisien samt för katastrofinsatser i Turkiet och Sudan.

När muslimerna i Stockholm flyttade från källarlokaler till den nya moskén i centrala Stockholm var det en viktig händelse för muslimer i hela Sverige. Moskébygget motarbetades av muslimskfientliga grupper med protester och överklaganden av olika kommunala beslut och tillstånd. Mosképrojektet innebar för de ansvariga för mosképrojektet en handfast introduktion i svensk samhällsorganisation och Broderskapsrörelsen fick i flera fall ge stöd för att lösa uppkomna problem.

Stockholms moské är nu en viktig bas för muslimernas kontakter med det övriga samhället. Det gäller också kontakterna med Broderskapsrörelsen och andra delar av arbetarrörelsen. En rad lokala samlingar har ordnats i moskén och kontakterna mellan muslimer och svenska organisationer har utvecklats. Liknande lokala kontakter har också etablerats i bland annnat Botkyrka, Uppsala, Sigtuna, Linköping, Örebro, Göteborg, Malmö, Helsingborg, Lund, Umeå och Gävle.

Funktionell samverkan

Sammanfattningsvis kan sägas att Broderskapsrörelsens kontakt och samverk med muslimer i Sverige främst varit en funktionell samverkan. Det har mer handlat om att gemensamt ta initiativ till gemensamma projekt eller i andra fall att medverka i eller stödja den ena eller den andra partens verksamhet eller projekt.

Arbetssättet har varit internatkurser, konferenser och seminariedagar och hållningen har varit öppen. Bland muslimer har också de deltagit som politiskt också sökt kontakt med andra partier. Teman har varit:

- Samhällskunskap med konfessionskännedom
- Folkrörelsernas historia
- Studieförbundens och de politiska partiernas framväxt
- Förenings- och administrationsteknik
- Ledarskapsutbildning
- Religionens roll i samhället
- Islam och demokrati

I en tidigare rapport summerade muslimerna också detta bland de uppnådda resultaten:

- Vi har fått vänner bland svenskar.
- Man har ömsesidigt kunnat bearbeta sina förutfattade meningar om varandra.
- En fördel har varit att flera seminarier och kurser varit förlagda till Bommersvik, där deltagarna fungerat som instruktörer i hur man möter människor från en annan kultur.
- För de enskilda muslimska deltagarna har även insikten ökat, att man tolererar andras åsikter.

Även om samverkan i huvudsak varit handlingsinriktad har fortlöpande en diskussion pågått för att finna organisatoriska former för muslimer som vill engagera sig i socialdemokratin. En gemensam rapport inför Broderskapsrörelsens kongress 1999 i Örebro skisserade tre olika utvecklingsalternativ.

1. Utveckla en parallellorganisation med Broderskapsrörelsen och finna former för samverkan i det politiska arbetet.
2. Inbjuda muslimerna som medlemmar i Broderskapsrörelsen i dess befintliga form
3. Utveckla Broderskapsrörelsen till en socialdemokratisk rörelse öppen för skilda trossriktningar och därigenom skapa en ny organisatorisk form för arbetet.

Rapporten förelades kongressen men inga beslut fattades då och inga beslut har heller tagits därefter. Det handlar ju också om ställningstaganden som inte kan göras enskilt av endera av parterna. Det måste ske gemensamt och med tanke på att beslutet avser muslimernas organisering är det i hög grad fråga om en utveckling som måste ske steg för steg. Sett med utgångspunkt från de i Örebro skisserade alternativen har utvecklingen därefter gått i olika riktningar.

Ett muslimskt initiativ att bilda organisationen PIS, Politisk Islamisk Samling, kan ses som ett förberedande steg i riktning mot en egen muslimsk politisk organisation (1). För PIS har frågan om organisationens partipolitiska koppling från början emellertid hållits medvetet öppen.

Lokalt har i flera fall muslimer gått in som medlemmar i Broderskapsrörelsen i dess befintliga form (2). Det har som till exempel i Uppsala skett genom att muslimer blivit medlemmar i den existerande gruppen.

Tanken på en gemensam socialdemokratisk organisation öppen för olika trosriktningar (3) har mötts med tveksamhet inom Broderskapsrörelsen och även bland muslimerna. Man har sett värdet av samarbetet och att det ofta finns gemensam grund för såväl grundläggande samhällsvärderingar som för konkreta ställningstaganden i internationella frågor och svensk politik, men att det också finns behov att utveckla egen identitet och organisation.

Socialdemokratin är ett sekulärt parti, men står öppet för människor med skilda trosuppfattningar och livsåskådningar. Broderskapsrörelsen, Sveriges Kristna Socialdemokraters Förbund, är en av socialdemokratins sidoorganisationer*. Det ger på nationell nivå plats i partiets beslutande organ, kongress, partistyrelse och VU. Lokalt varierar förhållandena, men ställningen som sidoorganisation ger i många fall de lokala grupperna en tydlig ställning i partidistrikt och arbetarekommuner.

För muslimerna tjänar Broderskapsrörelsen då som förebild för en anslutning till socialdemokratin som bygger på en religiös värdering och identitet som grund för samhällsansvar och politiskt engagemang.

Under de senaste årtionden har Sverige utvecklats till ett mångreligiöst samhälle. Muslimerna är den antalsmässigt största gruppen bland andra trosriktningar, men i Sverige ökar också antalet bland människor med annan trosriktning som judendom, buddism och hinduism. Kommer dessa grupper om de så önskar att kunna erbjudas samma ställning inom socialdemokratin som den Broderskapsrörelsen nu har? Det praktiska svaret på den frågan är nej.

Sveriges utveckling mot ett mångreligiöst samhälle ställer därför också Broderskapsrörelsen inför frågan om den samtidigt verka för mål om integration, likabehandling och rättvisa och samtidigt bevaka en plats inom socialdemokratin som inte kan erbjudas andra.

* Förbundet bildades 1929 men accepterades först efter ett årtionde som en av partiets sidoorganisationer.

FÖRBUNDSSTYRELSENS ÖVERVÄGANDEN OCH FÖRSLAG

I det följande skisseras idéer och organisatorisk modeller för fortsatt samverkan mellan muslimer och Broderskapsrörelsen. Vi utgår från att samarbetet bäst utvecklas i en kombination av funktionell samverkan och stegvis organisatorisk utveckling.

De yttre förutsättningarna för samarbetet har i hög grad påverkats av en internationell utveckling som fördjupat konflikter och klyftor mellan väst och den muslimska världen och i sin tur i Sverige villkoren för muslimer och deras organisationer. Att motverka denna utveckling blir då också en utmaning för det fortsatta arbetet.

Funktionell samverkan

Det finns ett antal områden och projekt för fortsatt och utvecklad samverkan:

Internationellt:

- Mellanösternfrågan – de förberedelser som gemensamt gjorts för en internationell konferens om religionernas roll i konflikten bör fullföljas enligt någon av de alternativa planerna för Alexandria eller Amman.
- Den muslimska studentorganisationen i Sverige har föreslagit ett gemensamt projekt där representanter för studentorganisationer i ett antal muslimska länder inbjuds till en konferens i Sverige kring frågor om islam och demokrati och förhållandena mellan Europa och den muslimska världen. Ett projektförslag och ansökan bör utformas i samarbete (eventuellt också i samarbete med Socialdemokratisk studentförbundet?)
- Där behov/möjligheter uppstår – samverkan i avgränsade projekt och opinionsbildning

I Sverige:

I tidigare gemensamt framtagna dokument och i Broderskapsrörelsens integrations- respektive religionsfrihetsprogram har för muslimerna viktiga politiska krav listats som till exempel:

- Integrationsfrågor, överläggningar med bland andra Integrationsverket samt ansvarig minister.
- Daghem och skolor
- Sysselsättnings/arbetsmarknadsfrågor – inkl kontakter med LO och svenskt näringsliv.
- Överenskommelser på arbetsplatser avseende fredagsbönen
- Lagstiftning, eller avtal, vad gäller muslimska helgdagar
- Imamutbildning, med Högskoleverket och utbildningsministern.
- Halal-frågor (slakt) med jordbruksministern, jordbruksutskottet och Jordbruksverket

Några av dessa frågor har åtminstone delvis fått lösningar. Andra har fortsatt höga aktualitet.

- Skolfrågan inkl frågor om religiösa friskolor och möjligheter till konfessionell undervisning
- Jämställdhet och diskriminering – förbudet mot sjal på vissa arbetsplatser

En gemensam arbetsgrupp bör åter etableras – om möjligt för att till hösten få fram ett underlag för bland annat initiativ i riksdagen, genom Pär Axel Sahlberg med flera:

- Stödja samtalet om religion och samhälle, om islam och demokrati genom seminarier, publikationer och opinionsbildning.
- Ett praktiskt exempel. Bo Nylund översätter för närvarande en bok om islam och demokrati av den tidigare iranske premiärministern Banisadr
- Gemensamma uppvaktning till regeringen – Margareta Winberg, Ann-Christin Nykvist
- Kriminalpolitik och mobilisering mot narkotika?
- En fortsatt viktig uppgift är att fördjupa det gemensamma samtalet om religion och samhälle. Vad förenar och skiljer i kristen och islamisk syn? Hur utvecklas synen på islam och demokrati? Islam som minoritetsreligion, utvecklingen där islam är majoritetsreligion med mera.

Organisatorisk utveckling

Parallellt med en förnyad och utvecklad funktionell samverkan behövs i samarbetet en tydligare bild av hur en muslimsk delaktighet i socialdemokratin skall utformas.

Det finns ett första svar. Medlemskap i socialdemokratin står öppet för var och en som vill påverka samhällsutvecklingen i linje med socialdemokratins program. Många muslimer har

också valt sådan individuell anslutning till socialdemokratin genom till exempel s-förening, s-fackklubb, SSU, S-kvinnor eller en socialdemokratisk invandrarförening.

Kontakterna mellan Broderskapsrörelsen och muslimerna har som nämnts utgått från ett medlemskap med annan innebörd. Medlemskapet skall också rymma religiöst inspirerade värderingar som grund för det politiskt engagemanget.

örhållandena i landet varierar. Det gäller socialdemokratins och Broderskapsrörelsens organisation och också förutsättningarna för en muslimernas politiska organisering. I storstadsområden och i de större städerna kan underlag finnas för muslimer som vill engagera sig inom socialdemokratin att om man så önskar bilda egna politiska grupper. På andra orter kan alternativet enbart var att gå in som enskild medlem antingen i en broderskapsgrupp eller i annan s-förening. Personkontakter, erfarenheter av samverkan och annat påverkar också formerna för organisering – föredrar man direkt kontakt och medlemskap i en existerande förening eller föredrar man att bilda en egen grupp?

De närmaste åren (i första hand den kommande kongressperioden) bör Broderskapsrörelsen på olika sätt lokalt, i sina distrikt och som förbund aktivt även stödja muslimernas strävan till politisk organisering och delaktighet och medlemskap inom socialdemokratin. Det föreslås ske genom olika former av konkret samverkan som skisserats och genom att Broderskapsrörelsen aktivt stöder utvecklingen av ett nationellt nätverk av muslimska socialdemokrater som kan ge nationell förankring till kommande beslut om organisering:

- Broderskapsgrupper kan i likhet med Uppsala och några andra lokala grupper inbjuda muslimer och människor av annan tro som medlemmar.
- Broderskapsrörelsen ger som förbund därefter praktiskt och ekonomiskt stöd för att göra det möjligt för lokalt engagerade muslimska medlemmar att forma ett nationellt nätverk för muslimska socialdemokrater.

Oliver Gustafsson, förbundsstyrelsen, föredrar förslag som avser distriktens arbete (p 17-18, sid 58)

☐ Kongressen beslutar att bifalla förbundsstyrelsens förslag

Anci Magnusson, förbundsstyrelsen, föredrar p 19-24 (sid 60-61) och föreslår att stycke 3 på sidan 60 skall ändras till att lyda;
»Ett övergripande mål med verksamhetsplanen är att utveckla de metoder vi känner: det demokratiska samtalet, berättelsen som politisk metod, motionsskrivande och partiarbete, insändarskrivande och opinionsarbete, kultur och religionsdialog, levande debatter i tidningen Broderskap, temanätverk på internet, innerliga möten med mat, musik och sist men inte minst stunder av andakt.«

☐ Kongressen beslutar att bifalla förbundsstyrelsens förslag.

Förbundsstyrelsens skrivelser
(Föredragningslistans pkt 14)

Skrivelse 2003:2 Broderskapsrörelsens samverkan med muslimer

Olle Burell, från förbundsstyrelsen, föredrar förbundsstyrelsens skrivelse till förbundsskongressen 2003:2 och yrkar bifall till att-satserna. Jan Forsell från Stockholm stad yrkar att »och organisationen« i första att-satsen stryks och att andra att-satsen bifalles.

☐ Kongressen beslutar att bifalla förbundsstyrelsens förslag.

Kongressen ajourneras för pic-niclunch och Sommarmöte med Göran Persson

FÖRHANDLINGAR – PASS 8 LÖRDAG KL 15.00–17.00

§ 30 Motioner
(Föredragningslistans pkt 15)

F8 Ställningstagande till EMU

F9 Dags att ta ställning nu (EMU)

Pär Axel Sahlberg, förbundsstyrelsen, inleder debatten och motiverar förbundsstyrelsens förslag till beslut. Samuel Stengård, Västerås, drar som motionär tillbaka sitt yrkande i sin motion F 8 (Nej till EMU) och yrkar bifall till förbundsstyrelsens förslag. Leif Brandt, Kalmar, yrkar bifall till sin motion F9.
Roger Eklund, Köping, Bo Jonsson, Vilhelmina, (mer demokrati, mindre knappologi) och Gustaf Josefsson, Helsingborg, yrkar bifall till förbundsstyrelsens förslag.

Berndt Ekholm, S:a Älvsborg, talar för EMU-anslutning som ett steg i EU:s utveckling. Iréne Gustafsson, Boden, yrkar bifall till förbundsstyrelsens förslag. David Hellman, Stockholm, yrkar avslag på förbundsstyrelsens förslag och yrkar att förbundsstyrelsen rekommenderar medlemmarna att rösta Ja.

Vera Tångring, Karlstad, och Georg Andersson uttalade sig mot EMU.

Paul Trossö, Stockholm, och Evert Svenson yrkade bifall till förbundsstyrelsens förslag. Torgny Nilson, Kalmar, yrkar att kongressens beslutar i enlighet med motion F9:s intention, dvs för deltagande i EMU. Paul Hagman, Ulricehamn, Stig Granlund, Luleå, och Gunilla Zamboresevics, Skaraborg, redovisar olika personliga ställningstaganden men yrkar bifall till förbundsstyrelsens förslag.